

Kendine Zarar Vermeyen Bir İnsana Kimsenin Zarar Veremeyeceğini Kanıtlayan Bir İnceleme

(A Treatise to Prove that No One Can Harm the Man Who Does Not Injure Himself)

Aziz Altınağızlı Yuhanna (347-407)

1.

Şunu çok iyi biliyorum ki, yalnızca bu dünyanın zevk ve çıkarlarını arzulayan, toprağa mihlanmış, bedensel hazlara köle olmuş, ruhsal düşüncelerden hiçbir sağlam kavrayışı olmayan kaba saba insanlar için bu risale garip ve paradoksal görünecektir. Onlar bu sözleri duyunca ölçüsüzce gülecek, daha baştan inanılmaz şeyler söylediğim gerekçesiyle beni kınayacaklardır.

Yine de bu sebeple sözümünden dönmeyeceğim. Tam tersine, bu yüzden üstlendiğim şeyi kanıtlamak için daha büyük bir ciddiyetle ilerleyeceğim. Çünkü eğer bu düşüncede olanlar aceleyle bağırıp çağırmadan, sonuna kadar sabırla beni dinlerlerse, sonunda benim tarafıma geçeceklerine, kendilerini mahkûm edeceklerine, şimdiye dek aldatılmış olduklarını anlayarak düşüncelerini geri çekeceklerine, özür dileyip bağışlanma isteyeceklerine eminim. Ve bedenlerini kuşatan hastalıklardan kurtulduklarında hekimlerine minnettarlık gösteren hastalar gibi bana da büyük bir şükran duyacaklardır.

O hâlde, şu anda zihninde taşıdığın yargıyı bana söyleme; önce sözlerimin gerekçesini dinle. O zaman, cehaletin hakikati görmeni engellemediği bir noktadan, tarafsız bir hüküm verebileceksin.

Zira dünyevi davalarda bile hâkimler, ilk hatibin söz seli gibi konuşup her şeyi ezip geçmesine rağmen, onun karşısındaki ikinci konuşmacıyı da sabırla dinlemeden hüküm vermeye cesaret etmezler. İlk konuşmacının sözleri bütünüyle haklı görünse bile, yine de ikincisine önyargısız bir dinleme hakkı tanırırlar. Aslında hâkimlerin asıl meziyeti, her iki

tarafın da iddialarını olabildiğince dikkatle anlamaya çalışmaları ve ancak bundan sonra kendi yargılarını ortaya koymalarıdır.

Şimdi burada bir hatibin yerine, çağlar boyunca insanların zihinlerinde derin kökler salmış ortak bir kanaat geçmiştir; bu kanaat, bütün dünyada şu şekilde yankılanır:

“Her şey altüst oldu; insanlık büyük bir kargaşa içindedir. Her gün birçok insan haksızlığa uğruyor, aşağılanıyor, zorbalığa ve zulme maruz kalıyor: güçsüzler güçlülerin, yoksullar zenginlerin elinde eziliyor. Deniz dalgaları nasıl sayısızsa, hileye, hakarete ve acıya uğrayanların sayısı da öylece ölçüsüzdür. Ne yasanın düzeltilmesi, ne yargılanma korkusu, ne de başka bir şey bu belayı durdurabiliyor. Kötülük her geçen gün artıyor; mağdurların iniltileri, feryatları, gözyaşları her yerededir. Üstelik bu kötülükleri düzeltmek için atanmış hâkimler, aksine fırtınayı daha da şiddetlendiriyor, düzensizliği körüklüyor. İşte bu yüzden akıldan yoksun, bayağı ruhlu birçok kişi yeni bir deliliğe kapılarak Tanrı’nın takdirini suçlamaya başlıyor. Çünkü sabırlı insanın zorla tutulduğunu, işkenceye uğradığını, ezildiğini; buna karşılık küstah, taşkın, düşük karakterli, aşağı soydan gelen insanların zenginleşip yetki kazandıklarını, birçoklarına korku saldıklarını ve daha ölçülü olanlara sayısız sıkıntı yaşattıklarını görüyorlar. Bu durum hem şehirde, hem kırsalda, hem çölde, hem denizde, hem karada sürüp gidiyor.”

İşte bizim bu söylemimiz, zorunlu olarak bu yaygın kanaatin tam tersine yönelmiştir. Dediğim gibi, yeni ve alışılmıştın dışında bir iddia taşır; ama bu iddia hem yararlıdır, hem doğrudur, hem de kulak veren ve ikna olanlar için faydalıdır. Çünkü ben şunu kanıtlamaya girişiyorum (yalnız lütfen heyecan yapmayın):

Hiç kimse başkası tarafından haksızlığa uğramaz; kişi, yaşadığı zararı yalnızca kendi eliyle yaşar.

2.

Ancak argümanımı daha açık kılmak için, her şeyden önce adaletsizliğin ne olduğunu, hangi tür şeylerden oluştuğunu, ayrıca insan erdeminin ne olduğunu ve onu gerçekten yıkan şeyin ne olduğunu; ve nihayet, sanki yıkıyormuş gibi görünen ama aslında yıkmayan şeyin ne olduğunu inceleyelim.

Örneğin (çünkü konumu örneklerle açıklamam gerekir): Her şey, kendisini yok eden tek bir kötülüğe maruzdur. Demir pasla bozulur, yün güveyle, koyun sürüleri kurtlarla. Şarabın niteliği, mayalanıp ekşidiğinde bozulur; balıncı ise doğal tatlılığını kaybedip acı bir sıvıya dönüştüğünde. Buğday başakları küf ve kuraklıkla yok olur; asmanın meyvesi, yaprakları ve dalları çekirge sürüleriyle mahvolur; diğer ağaçlar tırtıllarla; akılsız yaratıklar ise türlü hastalıklarla.

Ve örnekleri uzatıp çoğaltmadan söyleyelim: bizim bedenimiz de ateşli hastalıklara, felçlere ve sayısız başka rahatsızlığa maruzdur.

Nasıl ki her varlık kendi doğasını yok eden bir kötülüğe yatkınsa, şimdi de düşünelim: **İnsan soyuna zarar veren şey nedir?** İnsanın erdemini mahveden nedir?

Birçok insan, bu konuda farklı şeylerin etkili olduğuna inanır. Önce bu yanlış görüşleri dile getirmem, ardından bunları çürütürerek gerçekten erdemimizi yıkan şeyi gösterebilmem gerekir. Ve açıkça ispat edeceğim ki — kimse bize bu zararı veremez, bu yıkımı getiremez, **biz kendimizi ele vermedikçe.**

Çoğunluk yanlış kanaatlerle, insan erdemini yok eden pek çok şey olduğuna inanır. Kimileri “yoksulluk”, kimileri “bedensel hastalık”, kimileri “mal kaybı”, kimileri “iftira”, kimileri de “ölüm” der. Ve insanlar bunların her birine sürekli ağıt yakar, yas tutar.

Birbirlerine üzülererek şöyle derler:

“Ne felaket! Adamcağız bütün servetini bir anda kaybetti!”

Bir başkası için:

“Filanca ağır hastalığa yakalanmış, hekimler artık umudu kesmiş.”

Kimileri zindandakiler için ağlar, kimileri memleketinden sürülüp gurbet diyarına atılanlar için, kimileri özgürlüğünü yitirenler için, kimileri düşman eline esir düşenler için, kimileri denizde boğulan, yangında yanan, ya da evin çökmesiyle gömülenler için...

Ama hiç kimse **kötülük içinde yaşayanlar** için yas tutmaz.

Tam tersine — ve bu, tüm kötülüklerin en büyüğüdür —, çoğu zaman onlara **kutlama yapar, övgü dizerler.** İşte bu tavır, her türlü kötülüğün asıl nedenidir.

Şimdi gelin (yalnız, en başta uyardığım gibi, heyecana kapılmadan), size kanıtlayayım: Bu sayılan şeylerin hiçbirisi, ölçülü yaşayan bir insana zarar vermez, onun erdemini yıkamaz.

Söyle bana, bir adam malını mülkünü iftiracılardan ya da haydutlardan dolayı kaybetmişse, ya da kurnaz hizmetkârları tarafından soyulmuşsa — bu kayıp, onun erdemine nasıl bir zarar verebilir?

Ama istersen, önce “insan erdemi”nin ne olduğunu açıkça belirteyim. Bunun için, konuyu başka tür varlıklar üzerinden ele alarak anlatımı daha anlaşılır ve herkes için kavranabilir kılacağım.

3.

Atın erdemi nedir peki? Altın süslemeli bir gemi, aynı şekilde işlenmiş kayışlar, ipekten dokunmuş eyer örtüsü bağları, türlü renklerde ve altın işlemeli kumaşlar, mücevherlerle

bezenmiş başlıklar, altın iplerle örölmüş yeleler mi?

Yoksa güçlü bacaklara, düzgün adımlara, iyi cins bir atın tırnak yapısına, uzun yolculuklara ve savaşa elverişli cesarete sahip olması; savaş meydanında sükûnetini koruyabilmesi ve bir bozgun anında binicisini kurtarabilmesi midir?

Açık değil mi ki, atın erdemini oluşturan şey bunlardır, ötekiler değil?

Peki ya eşeklerin ve katırların erdemi nedir? Ağırlıkları memnuniyetle taşımak, yolculukları kolaylıkla tamamlamak, kaya gibi sağlam tırnaklara sahip olmak değil midir? Dış süslerinin onların öz erdemine bir katkısı var mıdır? Kesinlikle hayır.

Peki hangi asmaya hayranlık duyarız? Bol yapraklı ve dallı olana mı, yoksa bol meyve verene mi? Ya bir zeytinin erdemi nedir? Büyük dallara ve gür yapraklara sahip olmak mı, yoksa kendi öz meyvesini ağacın her yanına bereketle yaymak mı?

O hâlde, aynı şekilde insana da bakalım: İnsanın erdeminin ne olduğunu saptayalım ve yalnız onu yok eden şeyi “zarar” olarak kabul edelim.

Peki nedir insanın erdemi?

Ne zenginliktir — ki yoksulluktan korkasın;

ne beden sağlığıdır — ki hastalıktan ürkesin;

ne halkın görüşüdür — ki kötü şöhretten çekinesin;

ne de yalnızca yaşamanın kendisidir — ki ölümden dehşet duyasın;

ne de özgürlüktür — ki kölelikten kaçasın.

Hayır; insanın erdemi **doğru inancı özenle korumak ve doğru bir yaşam sürmektir.**

Ve bu ikisini, eğer insan gereken dikkati gösterirse, şeytanın kendisi bile ondan çalamaz.

O en kurnaz ve azgın iblis de bunun farkındadır. Bu yüzden Eyüp’ün malını mülkünü elinden aldı — onu yoksul etmek için değil, küfür ettirmek için. Bedenini hastalıkla kavurdu — onu zayıflatmak için değil, ruhunun erdemini yıkmak için.

Ama tüm tuzaklarını kurup onu zengin bir adamken yoksula çevirdiğinde (ki bu, bize göre en büyük felakettir), çok çocukluyken çocuksuz bıraktığında, bedenini kurtçukların kemirdiği yaralarla mahvettiğinde — ki bu, zindandaki cellâtların yaptığı işkenceden bile beterdir —, dostları bile ona “Günahlarının cezasını hak ettin” diyerek suçlamalar yağdırdığında, onu şehirden ve evinden kovup bir gübre yığınına sığınmak zorunda bıraktığında bile, Eyüp’e aslında hiçbir zarar veremedi.

Tam tersine, ona karşı kurduğu her plan, Eyüp’ü daha da yüceltti.

Şeytan, ondan çok şeyi çaldı ama **onun erdem servetini eksiltmek bir yana, daha da artırdı.** Çünkü Eyüp, daha ağır bir sınavla yüzleştiği için sonunda daha büyük bir güven ve bilgelik kazandı.

Şimdi düşünelim: Böylesine acılara katlanan biri — hem de bir insandan değil, bütün insanların en kötüsünden, yani şeytandan gelen acılara — zarar görmediyse, bugün “filanca bana kötülük etti, beni mahvetti” diyen kim, bundan sonra kendini nasıl savunabilir?

Çünkü şeytan, tüm kötülüğünü, tüm araçlarını, bütün silahlarını kullanarak, insanoğlunun başına gelebilecek her türlü felaketi Eyüp’ün hem ailesine hem kendisine en yüksek ölçüde döktüğü hâlde, Eyüp’e **hiçbir zarar veremedi** — aksine, dediğim gibi, onu daha da olgunlaştırdı.

Öyleyse, kim nasıl olur da “falan kişi bana zarar verdi” diye başkasını suçlayabilir — oysa zarar, yalnızca kendi elinden gelir?

4.

Peki ne yani, biri diyecektir, “Şeytan Âdem’e zarar vermedi mi? Onu alt üst edip cennetten kovmadı mı?”

Hayır, etmedi. Asıl sebep, zarara uğrayanın kendi **dikkatsizliği, ölçüsüzlüğü ve uyanıklık eksikliği** idi. Çünkü böylesine güçlü ve çok yönlü tuzaklar kurmasına rağmen Eyüp’ü alt edemeyen şeytan, daha zayıf araçlarla Âdem’i nasıl yenebilirdi — eğer Âdem kendi ilgisizliğiyle kendini ele vermeseydi?

Peki ne yani, “Malı elinden alınan, bütün servetini kaybeden, mülkünden sürülen, en derin yoksullukla boğuşan kimse zarar görmemiş midir?”

Hayır! Eğer ölçülü bir ruhla yaşarsa, zarar görmemiştir; bilakis **kazanmıştır**.

Söyle bana, bu durum havarilere ne zarar verdi? Onlar sürekli açlıkla, susuzlukla, çıplaklıkla mücadele etmediler mi?

Tam da bu yüzden yüceltilmiş, onurlandırılmış ve Tanrı’dan bol bol yardım görmüşlerdir.

Ya Lazar ne zarar gördü? Hastalıkları, yaraları, yoksulluğu, dertsizliği...

Bütün bunlar, ona zafer çelenklerinin daha bol dokunmasına vesile olmadı mı?

Ya Yusuf?

Hem kendi ülkesinde hem yabancı ellerde, “zina yaptı” diye lekelenmedi mi?

Köleliğe, sürgüne mahkûm edilmedi mi?

Ama biz onu tam da bu nedenlerle hayranlık ve şaşkınlıkla anmıyor muyuz?

Sürgün, yoksulluk, kötü şöhret, kölelik... Neden yalnız bunlardan söz edeyim? Ölümün kendisi bile — evet, şiddetli ve zamansız bir ölüm, hem de kardeş elinden gelen bir ölüm — Habil’e ne zarar verdi?

Tam tersine, bugün onun övgüsü tüm dünyada yankılanmıyor mu?

Görüyor musun? Bu söylev vaat ettiğinden fazlasını bile ispatladı:

Çünkü yalnızca kimsenin kimseye zarar veremeyeceğini değil, **kendine dikkat edenlerin** bu saldırılardan daha büyük kazanç elde ettiğini de gösterdi.

Ama biri soracak: “O hâlde cezaların, azapların, cehennemin, tehditlerin anlamı nedir — madem kimse zarar görmüyor, kimse zarar veremiyor?”

Ne söylüyorsun? Neden konuyu karıştırıyorsun?

Ben “kimse zarar vermez” demedim; “kimse zarar görmez” dedim.

“Peki ama” diyeceksin, “bu nasıl olur? Madem birçok insan kötülük ediyor, nasıl olur da kimse zarar görmez?”

Az önce anlattığım şekilde olur.

Yusuf’un kardeşleri ona kötülük etti, evet; ama **Yusuf’un kendisi zarar görmedi.**

Kabil, Habil’e tuzak kurdu, ama **kendi tuzağına kendisi düştü.**

İşte cezaların ve yargıların sebebi budur.

Tanrı, acı çekenlerin erdeminden dolayı cezayı kaldırmaz; kötülük yapanların kötülüğünden dolayı cezayı koyar.

Çünkü kötülük görenler, kendilerine kurulan planlar sayesinde daha da yücelirler. Ama bu yücelik, planı kuranların niyetinden değil, **acı çekenlerin cesaretinden** kaynaklanır.

Bu yüzden mazlumlara felsefenin (yani ruhsal bilgelik ve erdem) ödülleri hazırlanmıştır; zalimler içinse kötülüğün cezaları.

Malını kaybettin mi?

Şu sözü hatırla:

“Annemin rahminden çıplak geldim, oraya yine çıplak döneceğim.”

Ve buna havarinin şu sözünü ekle:

“Dünyaya hiçbir şey getirmedik; kuşkusuz hiçbir şey götüremeyiz.”

Kötü söylentilere mi hedef oldun, insanlar seni mi aşağılıyor?

Şunu anımsa:

“Vay hâlinize, herkes sizden iyi söz ettiğinde!”

ve

“Size kötü ad taktıklarında sevinin ve coşkuyla sıçrayın!”

Sürgüne mi gönderildin?

Şunu düşün: Bu dünyada zaten bir vatanın yok. Eğer bilge olmak istersen, tüm yeryüzünü **yabancı bir ülke** gibi görmen gerektiği öğretilmiştir.

Ağır bir hastalığa mı yakalandın?

Havarinin şu sözünü hatırla:

“Dış insanımız her geçen gün çürürken, iç insanımız her gün yenilenir.”

Şiddetli bir ölüm mü geldi başına?

Vaftizci Yahya’yı düşün: başı zindanda kesildi, bir tepsiye kondu, bir fahişenin dansına ödül oldu.

Ama onun bu ölümü, Tanrı önünde ne büyük bir karşılık doğurdu!

Çünkü bütün bu acılar — biri diğerine haksızlıkla da etse — günahları temizler, doğruluğu işler.

Ve bunlara sabırla katlananlar için **büyük bir kazanç** hâline gelirler.

5.

O hâlde, ne para kaybı, ne iftira, ne hakaret, ne sürgün, ne hastalık, ne işkence, ne de en korkunç görünen şey, yani ölüm, bunları yaşayanlara zarar vermiyor; aksine, onların kazancına katkıda bulunuyorsa, bana kimsenin zarar gördüğünü nasıl kanıtlayabilirsiniz? Çünkü ben tam tersini ispatlayacağım: En çok zarara uğrayan, aşağılanan ve en geri döndürülemez kötülöklere maruz kalan kişiler, aslında bu kötölükleri yapanlardır.

Kabil’in durumundan daha sefalet dolu ne olabilir ki? Kardeşine böyle davrandı.

Filip’in karısı, Yahya’yı idam etti; daha acıklı ne olabilir?

Yusuf’un kardeşleri onu sattı, sürgün ölkesine gönderdi; ya da Eyüp’e bu kadar büyük felaketleri yaşatan şeytan...

Çünkü sadece diğer günahları yüzünden değil, aynı zamanda bu saldırı yüzünden de, hiç de küçük sayılmayacak bir ceza ödeyecektir.

Görüyor musun? Burada argüman, vaat edilenden daha fazlasını kanıtladı: Aşağılananlar, bu saldırılardan zarar görmez; bütün kötölük, onları planlayanların başına geri döner.

Çünkü insanın erdemi yalnızca mal, özgürlük, vatan hayatı veya daha önce saydığım diğer şeylerden değil; yalnızca ruhun doğru işleriyle oluşur. Doğal olarak zarar, bu doğru eylemlere yönelmediği sürece insan erdemi hiçbir şekilde zedelenmez.

Peki ya biri ruhun ahlaki durumuna zarar verirse?

O zaman bile, eğer bir insan zarar görüyorsa, bu zarar **başkasından değil**, kendi içinden ve kendisinden gelir.

“Nasıl olur?” diye sorarsın. “Biri dövdüğünde, malını elinden aldığında veya başka bir ağır hakarete maruz kaldığında, küfürlü sözler söyler; o zaman zarar görmüş olur, hem de büyük bir zarar görür.”

Evet, ama bu zarar, hakareti yapan kişiden değil, kendi **ruhunun küçüklüğünden** kaynaklanır.

Daha önce söylediğimi şimdi yineleyeceğim:

Hiç kimse, sonsuz kötülüğe sahip olsa bile, bizlere karşı öfkeyle ve acımasızca saldıran şeytan kadar kimseyi daha kötü ya da daha acımasız biçimde etkileyemez; fakat bu zalim iblis, **yasa ve lütuf zamanından önce yaşayanları alt edemezdi**, tüm şiddetli silahlarını ona yöneltse bile. İşte ruh yüceliğinin gücü budur.

Peki Pavlus'tan ne söz edeyim?

O kadar çok sıkıntıya katlanmadı mı ki, saymak bile kolay değil?

Hapisteydi, zincirlere vuruldu, bir yerden bir yere sürüklendi, Yahudiler tarafından kırbaçlandı, taşlandı; sadece kırbaçlarla değil, sopalarla da sırtı yarıldı; denize atıldı, sık sık haydutların saldırısına uğradı; kendi halkıyla kavga etti; hem düşman hem dost tarafından sürekli saldırıya maruz kaldı; sayısız entrikayla karşılaştı; açlık ve çıplaklıkla mücadele etti; sık ve uzun süreli başka felaketler yaşadı; her gün ölümle yüz yüze geldi.

Ama tüm bu ağır acılara rağmen, ne küfürlü söz söyledi, ne de isyan etti. Aksine, **buna sevinçle ve onurla yaklaştı**. Bir keresinde şöyle dedi:

“Çektiğim acılardan sevinç duyuyorum.”

Ve sonra ekledi:

“Sadece bu değil, acılarda da onur duyarız.”

O hâlde, böylesine büyük sıkıntılarda sevinip onurlandıysa, sen en küçük acıyı bile yaşamadan küfrettiğinde, hangi mazeretin olur ve hangi savunmayı yaparsın?

6.

“Ama ben başka şekillerde zarar görüyorum,” diyecektir biri; “küstah söz söylemesem de, param çalındığında sadaka veremiyorum.”

Bu, sadece bir mazeret ve aldatmacadır. Çünkü eğer bunun yüzünden üzülüyorsan, bil ki yoksulluk sadaka vermeye engel değildir.

Çünkü sonsuz yoksul olsan bile, yalnızca bir avuç un bulunduran kadın ya da yalnızca iki kuruşu olan kadın kadar yoksul sayılmazsın. Onlar tüm varlıklarını ihtiyaç sahipleri için harcamış, büyük hayranlık uyandırmışlardır. Bu büyük yoksulluk, büyük merhameti engellememiş; iki kuruşla verilen sadaka, çok zengin olanların yaptıklarını gölgede bırakacak kadar cömert ve çok hayırlı olmuştur. Niyetlerinin zenginliği ve coşkun gayretleri, çok para atanları bile aşmıştır.

Dolayısıyla bu konuda da zarar görmüyorsun; aksine, **küçük bir katkıyla daha büyük ödüller kazanıyorsun**.

Ama eğer ben sürekli bu konuyu anlatmaya devam etseydim, dünyanın hazlarına düşkün, geçici zevklere kendini kaptıran duyusal insanlar, **solup giden çiçeklerden ve gölgelerden ayrılmayı zor kabullenirlerdi**.

Oysa daha olgun ve erdemli kişiler hem geçici zevklere hem de ruhsal değerlere tutunurlar. Daha zavallı ve aşağılık olanlar ise öncelikle geçici zevklere daha sıkı tutunur.

O hâlde gelin, **zevkli ve gösterişli maskeleri kaldıralım**, bu şeylerin çirkin ve aşağılık yüzünü ortaya çıkaralım, fahişenin çirkin deformitesini gözler önüne serelim.

Çünkü işte böyle bir hayatın doğası budur: lüks, servet ve güçle dolu bir yaşam. Bu hayat **kirli, çirkin, iğrenç, nahoş, yüklü ve acı vericidir**.

Asıl özelliği şudur ki, bu hayatın peşinde koşanlar, her ne kadar arzu etse ve uğraşsa da, bu hayat **rahatsızlık ve acı, sayısız kötülük, tehlike, kan dökme, uçurumlar, kayalıklar, cinayetler, korkular, kıskançlık, kin, entrikalar, sürekli kaygı ve endişe** ile doludur. Ve bu büyük kötülüklerden yalnızca **ceza ve intikam, kesintisiz işkence** çıkar.

Ama tüm bunlara rağmen, çoğu insan için bu hayat hâlâ **arzu edilen, çekişmeli bir hedef** gibi görünür. Bu, onu sevenlerin **akılsızlığının bir göstergesidir**, o hayatın kendisinin kutsallığının değil.

Çocuklar oyuncaklara düşkün ve heyecanlıdır; yetişkinlerin dikkat ettiği şeyleri fark edemezler. Onlar için bir mazaret vardır: olgunlaşmamışlardır.

Ama bu diğerleri — yetişkin olmalarına rağmen — **çocukça bir ruh hâline sahip**, yaşam biçimleriyle çocuklardan daha aptaldırlar.

Şimdi sor: **Servet neden bir arzu nesnesi olsun?**

Bununla başlamak gerekir, çünkü çoğu insan için, bu ciddi hastalığa kapılmışlar için, servet **sağlıktan, yaşamdan, ün ve saygınlıktan, ülkeden, evden, arkadaşlardan, akrabalarından ve diğer her şeyden daha değerli** görünür.

Ateş göğe yükselmiş, toprak ve denizi sarmış gibidir.

Ve bu ateşi söndürecek kimse yoktur; herkes onu körüklemekle meşguldür: Hem zaten bu ateşe kapılmış olanlar, hem de henüz kapılmamış olanlar — ki onlar da yakalanmak istiyor.

Gün boyunca ve gece boyunca, herkes — koca, eş, köle, özgür, zengin, fakir — kendi gücü nispetinde bu ateşe yakacak taşır:

Ama bu yakacak **odun veya odun demeti değil**, ruhlar ve bedenler, adaletsizlik ve kötülükten oluşur.

İşte bu tür bir ateşin yanması için gereken malzeme budur.

Zenginler, bu korkunç tutkuyu hiçbir yerde sınırlamaz; tüm dünyayı kapsasa bile doymak bilmez.

Fakirlere gelince, öne geçmek için çabalarlar.

Ve bu hastalık, frenlenemez bir çılgınlık ve tedavi edilemez bir delilik, tüm insanların ruhunu sarar.

Bu tutku, diğer tüm tutkuları bastırmış, ruhun içinden atmıştır. Ne arkadaşlar ne akrabalar hesaba katılır; eş ve çocuklar bile önemsenmez — insan için daha değerli ne olabilir ki? Ama bu vahşi ve insafsız efendi ruhları ele geçirdiğinde, her şey yere serilir, ayaklar altında ezilir.

Çünkü o, **insafsız bir efendi, zalim bir tiran, vahşi bir barbar, pahalı ve kamusal bir fahişedir**:

Seçerek ona köle olanları **aşağılar, tüketir, sayısız tehlike ve işkence ile cezalandırır**.

Ama o korkunç, sert, vahşi ve zalim olmasına rağmen, ona kapılmış olanlara **tatlı ve sevimli**, baldan daha tatlı görünür.

Her gün onlara karşı kılıç ve silah üretir, tuzaklar kurar, uçurumlara ve kayalıklara götürür, sonsuz cezalar örer.

Ama tutsak olanlar ve tutsak olmayı arzulayanlar, bunları **arzu edilen hedefler** olarak görürler.

Tıpkı bir domuzun çamurda yuvarlanıp zevk alması gibi, böceklerin sürekli dışkının üzerinde sürünmesi gibi, **paranın sevgisine kapılmış olanlar** bundan bile daha zavallıdır.

Çünkü iğrençlik daha büyüktür ve bataklık daha nahoş:

Bu tutkuya düşkün olanlar, bundan çok zevk aldıklarını sanırlar.

Oysa bu zevk, şeyin doğasından değil, **akılsız ve irrasyonel bir tadı olan anlayıştan** kaynaklanır.

Ve bu tat, hayvanlardan bile daha kötüdür:

Çamur ve pislikte haz, onların içinde değil; buna giren yaratıkların irrasyonel doğasındadır. İnsanlarda da durum aynıdır.

7.

Peki, bu durumda olanları nasıl iyileştirebiliriz? Eğer bize kulaklarını açar, kalplerini açar ve sözlerimizi kabul ederlerse bu mümkün olurdu. Çünkü akıldan yoksun hayvanları, kirli alışkanlıklarından döndürmek ve saptırmak imkânsızdır; çünkü onların aklı yoktur. Ama en nazik ve akıl ve konuşma ile onurlandırılmış tüm türler, yani insan doğası, eğer isterse, bataklık, pislik ve dışkı yığını ile onun iğrençliğinden kolayca ve çabucak kurtulabilir.

Ey insan, peki neden zenginlik sana bu kadar titizlikle peşinden koşmaya değer görünüyor? Masadan kaynaklanan zevk nedeniyle mi, yoksa zenginliğin nedeniyle sana hürmet edenlerin onuru ve koruması yüzünden mi? Yoksa seni rahatsız edenlere karşı kendini savunabilmen ve herkes için korku nesnesi olabilmen mi bunu sağlar? Çünkü başka bir neden sayamazsın; geriye yalnızca haz, pohpohlama, korku ve intikam alma gücü kalır; çünkü zenginlik genellikle kimseyi daha akıllı, daha ölçülü, daha nazik, daha zeki, daha iyi kalpli, daha hayırsever veya öfkeye, oburluğa ya da hazzın kölesi olmamakta üstün yapmaz; kimseyi ölçülü olmaya alıştırmaz, alçakgönüllü olmayı öğretmez, ruhuna başka bir erdem de eklemeyi ve yerleştirmeyi. Bunlardan hangisi için bu kadar titizlikle arzulamaya değer olduğunu söyleyemezsin. Çünkü zenginlik yalnızca herhangi bir iyi şeyi ekmeyi ve yetiştirmeyi bilmez, hatta bir yığın iyilik bulsa bile onları bozar, köreltiler ve kurutur; bazılarını kökünden söker ve karşıtlarını, ölçüsüz sefahati, zamanına uygun olmayan öfkeyi, adaletsiz öfkeyi, kibir, ukalalık ve aptallığı ortaya çıkarır.

Ama bunlardan bahsetmeyelim; çünkü bu hastalığa kapılmış olanlar erdem ve kötülük hakkında duyacaklarına katlanamazlar, tamamen hazzın kölesi olmuşlardır. Öyleyse şimdilik bu noktaları bir kenara bırakalım ve geriye kalan diğer hususları ele alalım, ve görelim zenginlik gerçekten bir haz veya onur sunuyor mu: çünkü bana göre durum tamamen tersidir.

Ve her şeyden önce, eğer kabul ederseniz, zengin ve fakirin yemeklerini inceleyelim ve konuklara soralım: En saf ve gerçek haz kimde bulunur? Tüm günü kanepelerde uzanarak, kahvaltı ve akşam yemeğini birleştirip karnını şişiren, duyularını körelten, vücudu aşırı yiyecek yükü ile batıran, gemiyi suyla dolduran, adeta bir beden kazasında ıslatan, kelepçeler, zincirler, ağızlıklar tasarlayan, tüm bedeni sarhoşluk ve aşırılıkla zincirleyen, korkunç rüyalarla rahatsız edilmeden sağlıklı bir uyku uyuyamayan, delilerden daha mutsuz olan ve ruhuna kendi seçtiği bir tür şeytanı sokan, kendilerini hizmetkârların gözünde, ya da daha iyi niyetli olanlarının gözünde trajik bir şekilde ağlatacak bir komik gösteri olarak sunan ve orada bulunan hiç kimseyi tanıyamayan, konuşamayan veya işitemeyenler mi, yoksa mıhlанmış ve uyanık olan, yemeğini ihtiyacı kadar sınırlayan, uygun bir rüzgarla yol alan ve yemeklerinde açlık ve susuzluğu en büyük lezzet olarak görenler mi? Çünkü hiçbir şey, yiyecek ve içeceğe saldırırken aç ve susuz olmayı ve doyumunu yalnızca yiyeceğin basit gereksinimi olarak kabul etmeyi, sınırları aşmamayı ve bedene gücünün üstünde bir yük yüklememeyi kadar keyif ve sağlık vermez.

Fakat eğer söylediklerime inanmazsan, her sınıfın hem bedensel hem de ruhsal durumunu incele. Ölçülü bir hayat sürenlerin bedenleri kuvvetli değil midir? (Nadiren olan bir durumdan bahsetme; bazıları başka sebeplerden zayıf olabilir, ama yargını sürekli gözlenen örneklerden oluştur.) Evet, söylüyorum: Bedensel olarak kuvvetli ve duyuları berrak, işlevlerini büyük bir kolaylıkla yerine getiriyorlar, öyle değil mi? Oysa diğerlerinin bedenleri gevşek ve muma benzeyecek kadar yumuşak, pek çok hastalıkla kuşatılmış durumda. Çünkü gut çabuk tutar onları, zamanından önce felç gelir, erken yaşlanma, baş ağrısı, şişkinlik, sindirim zayıflığı, iştahsızlık ve sürekli doktor bakımı, devamlı ilaçlama, günlük bakım gerektirirler. Bunlar mı zevk verir sana? Söyle. Gerçek zevkin ne olduğunu bilen biri bunları zevkli bulur mu? Çünkü zevk, arzunun yol göstermesiyle ve tatminin peşinden gelmesiyle ortaya çıkar; şimdi tatmin var ama arzu yoksa, zevkin koşulları başarısız olur ve yok olur. Bu yüzden de hastalar, önlerinde en cazip yemekler bulunsa bile, onları tiksiner ve baskı altında yerler: çünkü onları tadını çıkaracak bir arzu yoktur. Zevki oluşturan, yiyecek ya da içeceğin niteliği değil, yiyenlerin iştahıdır ve bu arzu üretme ve zevk verme kapasitesine sahiptir.

Bu nedenle, zevkin tüm inceliklerini bilen ve bunlar hakkında ahlaki yorumlar yapmayı bilen bir bilge, “düşkün ruh bal peteğine alay eder” demiştir; bu, zevkin koşullarının yemeğin doğasında değil, yiyenlerin ruh hali ve tutumunda olduğunu gösterir. Peygamber de Mısır ve çölde gerçekleşen mucizeleri anlatırken bunu diğerleriyle birlikte zikretmiştir: “Onları taşın içinden çıkan bal ile doyurdu.” Oysa taşın içinden gerçekten bal çıkmış gibi görünmez; bu ifade ne anlama gelir peki? İnsanlar uzun yolculuklar ve yoğun çalışmadan yorgun düşmüş, büyük susuzluktan sıkıntı çekmiş ve serin su kaynağına koşmuşlardır; susuzlukları suyu tatlı bir lezzet gibi hissettirmiştir. Yazar, bu kaynaklardan aldıkları zevki anlatmak için suya “bal” demiştir; yani suyun bala dönüştüğü değil, sudan aldıkları zevkin balın tatlılığıyla yarıştığı kastedilmiştir; çünkü içmek için suya koşanların arzusunun verdiği haz, tatmin olmanın kendisi olmuştur.

O hâlde bu gerçekler böyle ve kimse, ne kadar aptal olursa olsun, bunu inkâr edemez: Saf, seyreltilmemiş ve canlı zevkin fakirlerin soflarında bulunduğu apaçık değil mi? Oysa zenginlerin soflarında rahatsızlık, tiksinti ve kirlenme vardır; öyle ki o bilge kişinin dediği gibi: “tatlı şeyler bile eziyet gibi görünür.”

9.

Ama bazıları der ki, zenginlik, sahiplerine itibar kazandırır ve düşmanlarına kolayca karşılık verme imkânı sağlar. Peki, bu yüzden mi zenginlik sana arzu edilir ve mücadeleye değer görünür; öyle ki zenginlik, doğamızdaki en tehlikeli tutkuyu besler, öfkeyi harekete geçirir,

boş hırs kabarcıklarını şişirir ve insanları kibir ve gurura yönlendirir? İşte bunlar, tam tersine, zenginlikten kesin olarak uzak durmamız için geçerli sebeplerdir; çünkü zenginlik kalbimize bazı vahşi ve tehlikeli yaratıkları sokar, böylece herkesten alabileceğimiz gerçek onuru elimizden alır ve aldanmış insanlara bunun tam tersini sunar, yalnızca renkleriyle boyanmış bir görüntüyle, onları gerçekmiş gibi inandırır; oysa doğasında öyle değildir, sadece göze öyle görünür. Tıpkı fahişelerin güzelliğinin boyalar ve pigmentlerle yapılmış olup gerçek güzellikten yoksun olmasına rağmen, aldananların gözünde çirkin ve kötü yüzleri güzel ve alımlı göstermesi gibi; aynen böyle, zenginlik de yaltaklanmayı onur gibi gösterir.

Ama sana yalvarırım, korku ve yağcılıkla açıkça verilen övgüleri dikkate alma; bunlar yalnızca renk ve pigmenttir. Ama sana yaltaklanan her birinin vicdanını açarsan, içinde sayısız suçlayıcıyı göreceksin; en acı düşmanlarından daha fazla senden nefret eden, seni lanetleyen, ve senin en büyük felaketlere sürüklenmeni isteyenleri. Ve eğer bir gün koşullar değişir ve korkunun yarattığı bu maskeyi ortaya çıkarırsa, tıpkı güneşin olağanüstü sıcak ışınlar yayarak bahsettiğim kadınların gerçek yüzlerini açığa çıkarması gibi, o zaman tüm geçmiş zaman boyunca sana yaltaklananların seni en büyük küçümsemeyle gördüğünü ve seninse bundan onur duyduğunu sandığını açıkça göreceksin; halbuki onlar kalpten sana sonsuz hakaretler yağdırmış ve seni en ağır felaketlerde görmek istemişlerdir. Çünkü onur kazandıracak tek şey erdemdir; onur ne zorla elde edilir, ne sahte, ne de aldatıcı bir maskenin ardına gizlenir; gerçek, samimi ve zorluklar karşısında dayanıklı olandır.

10.

Ama öfkesini almak, sana zarar verenlere karşı intikam almak ister misin? İşte az önce de söylediğim gibi, zenginlikten özellikle kaçınmamız gereken asıl sebep budur. Çünkü zenginlik, seni kendi kendine kılıç sallamaya hazırlar ve gelecekteki hesap gününde daha ağır bir hesaba tabi kılar; cezayı katlanılmaz hâle getirir. Zira intikam öyle büyük bir kötülüktür ki, Tanrı'nın merhametini iptal eder ve önceden bağışlanmış sayısız günahın affını ortadan kaldırır. On bin yeteneklik borcunu affedilen ve bu büyük lütfu yalnızca talep ederek elde eden kişi, sonra kendi kardeş kölesinden bir yüz denari talep ettiğinde —yani kendi lehine yapılan haksızlığa karşı tatmin istemek için—, kardeş kölesine karşı gösterdiği sertlikte kendi mahkûmiyetini yazmıştır; ve başka hiçbir nedenle değil, tam da bu nedenle işkencecilere teslim edilmiş, acı çekmiş ve on bin yeteneklik borcu geri ödemeye zorlanmıştır; hiçbir mazeret veya savunma hakkı tanınmamış, Tanrı'nın sevgisiyle önceden affedilen borcun tamamını ödemesi emredilmiş ve en ağır cezayı çekmiştir. Peki, öyleyse zenginlik senin için bu kadar istenilir ve peşinden koşmaya değer görünmesinin nedeni bu mudur, çünkü seni bu tür bir günaha bu kadar kolay sürükler? Hayır, asla; işte bu yüzden onu sayısız cinayetlerle dolu bir düşman ve muhalif olarak tiksinden gerekir.

Ama bazıları der ki, yoksulluk insanları memnuniyetsiz ve çoğu zaman küfürlü sözler söylemeye ve aşağılayıcı davranışlarda bulunmaya yönlendirir. Bunu yapan yoksulluk değil, ruhun küçüklüğüdür. Zira Lazarus da yoksuldu, evet, çok yoksuldu; ve yoksulluğun yanında bir de hastalık çekti, bu herhangi bir yoksulluktan daha acı bir sınavdı ve yoksulluğu daha şiddetli hissettiriyordu; ayrıca hastalığın yanında onu koruyacak kimse yoktu ve ihtiyaçlarını karşılayacak birini bulmak güçtü, bu da yoksulluk ve hastalığın acısını artırıyordu. Bu her bir durum kendi başına acı vericidir, ama acı çekenin ihtiyaçlarına bakan kimse yoksa, acı büyür, alev daha yakıcı olur, sıkıntı daha derinleşir, fırtına daha şiddetli eser, dalgalar daha güçlü, ocak daha hararetli olur.

Ve eğer durumu iyice incelersen, bunların yanında dördüncü bir sınav daha vardı: yakındaki zenginin ilgisizliği ve sefahati. Ve eğer beşinci bir unsur, alevi besleyen başka bir şey ararsan, onun da bu durumdan muzdarip olduğunu açıkça göreceksin. Çünkü o zengin sadece lüks içinde yaşamıyordu; günde iki, üç ya da aslında birkaç kez, o yoksulu görüyordu: zira Lazarus kapısına serilmişti, acınası bir durumun korkunç bir manzarasıydı ve onu görmek, taştan bir kalbi bile yumuşatacak güçteydi. Yine de o merhametsiz adam, bu yoksulluğu yardım etmeye yeltlenmedi; lüks masası hazırlanmıştı, çiçeklerle süslenmiş kadehler, bol miktarda temiz şarap, sabahın erken saatlerinden itibaren ordularca aşçı, yalaka, şarkıcı, kadeh taşıyıcı ve soyтары vardı; tüm zamanını sefahat, sarhoşluk, oburluk, gösterişli kıyafetler, ziyafetler ve birçok başka eğlenceler tasarlayarak geçiriyordu.

Ama o yoksulu her gün şiddetli açlık, acı hastalıklar ve yoksunluk içinde görmesine rağmen, bir kez bile ona düşünmedi; yalakalar ve dalkavuklar ise ihtiyaçlarından bile fazla şımartıldı. Ama yoksul, çok yoksul ve sayısız dertle çevrili olan Lazarus, o sofradan düşen kırıntıları bile alamadı, çok arzulamasına rağmen; buna rağmen bu şeyler ona zarar vermedi, acı söz söylemedi, küfür etmedi; tam aksine, fazla ısı ile arıtıldığında daha parlak parlayan bir altın gibi, o da bu acılara rağmen hepsinin üstündeydi ve çoğu durumda bu acıların yarattığı kargaşaya boyun eğmedi.

Zira genel olarak, yoksullar zenginleri gördüğünde kıskançlık ve kötü niyetle yanıp tutuşur, hayatın yaşanmaya değmediğini düşünür, hatta gerekli yiyecekleri sağlanmış ve ihtiyaçlarını karşılayan kişiler olsa bile; peki bu yoksulun hâli ne olurdu, eğer çok bilge ve yüce gönüllü olmasaydı, tüm diğer yoksullardan daha yoksul olduğunu, sadece yoksul değil, hasta olduğunu, korunacak veya neşelendirilecek kimsenin olmadığını, şehrin ortasında sanki uzak bir çölde yatıyormuş gibi, acı açlıkla eriyip gittiğini, tüm iyi şeylerin zenginlere bir kaynak gibi aktığını ve hiçbir insani teselliye sahip olmadığını, köpeklerin dili için sürekli bir ziyafet gibi ortaya serildiğini, çünkü o kadar zayıf ve bedenen çöküntüdeydi ki onları korkutamıyordu? Görüyor musun, kendine zarar vermeyen kişi hiçbir kötülük çekmez? Zira aynı argümanı tekrar ele alacağım.

11.

11. Peki bu kahramana bedensel zayıflığı nedeniyle ne zarar gelmişti? Koruyucuların yokluğu yüzünden mi? Köpeklerin gelmesi yüzünden mi? Yoksa zenginin kötü yakınlığı, büyük sefahati, kibri ve gururu yüzünden mi? Bunlar, onun erdem uğruna mücadeledeki direncini kırdı mı? Cesaretini yok etti mi? Hiçbir şekilde zarar görmedi; aksine, bu acıların çokluğu ve zenginin zalimliği onun gücünü artırdı ve sonsuz zafer tacının teminatı oldu; ödülleri ekleme, mükafatını çoğaltma ve artan bir karşılık vaadi sağladı. Çünkü o yalnızca yoksulluğu, açlığı, yaraları veya köpeklerin onları yalamasından dolayı taçlandırılmadı; ama böyle bir komşuya, yani zengine sahip olduğu ve her gün onun tarafından görüldüğü hâlde, sürekli göz ardı edilmesine rağmen, bu sınavı cesurca ve büyük bir metanetle göğüsledi; bu sınav, yoksulluk, hastalık ve yalnızlık ateşine küçük değil, aksine çok güçlü bir alev ekledi.

Ve söyle bana, kutsanmış Pavlus'un durumu neydi? Onu yeniden anmamı engelleyen bir şey yoktur. O sayısız denemeler fırtınası yaşamadı mı? Peki bu acılar onu hangi açıdan incitti? Aksine, açlık çektiği, soğuktan ve çıplaklıktan dolayı tüketildiği, sık sık kırbaçlandığı, taşlandığı, denize atıldığı için daha da büyük bir zafer tacıyla ödüllendirilmedi mi? Ama bazıları der ki, o Pavlus'tu ve Mesih tarafından çağırılmıştı. Peki ya Yahuda? O da on iki içindeydi ve Mesih tarafından çağırılmıştı; ama ne on iki içinde olması ne de çağırılması ona fayda sağladı, çünkü erdeme yatkın bir zihni yoktu.

Oysa Pavlus, açlıkla mücadele ederken, gerekli yiyeceği bulmakta zorlanırken ve her gün böylesine büyük acılar yaşarken, göklere götüren yolda büyük bir gayretle ilerledi; oysa Yahuda, Pavlus'tan önce çağırılmış olmasına ve aynı avantajlara sahip olmasına, Hristiyan yaşamının en yüksek biçimine dahil edilmesine, kutsal sofraya ve en korkunç kutsal ayinlerden birine katılmasına, ölülerini diriltme, cüzzamlıları temizleme, cinleri kovma lütfuna sahip olmasına, sık sık yoksulluk üzerine vaazlar dinlemesine ve uzun süre Mesih'in yanında bulunmasına, yoksulların parasını emanet almasına rağmen (çünkü o bir hırsızdı) hiçbir şekilde iyileşmedi; o kadar büyük bir iyilik gösterilmiş olmasına rağmen.

Çünkü Mesih, onun açgözlü olduğunu ve paraya olan sevgisi yüzünden mahvolacağını biliyordu; o anda bundan dolayı ona ceza talep etmedi; aksine tutkusunu yumuşatmak için yoksulların parasını emanet etti. Böylece açgözlülüğünü bir ölçüde tatmin etme imkânı sağlayarak, onu korkunç günah çukuruna düşmekten kurtarmayı, daha büyük kötülüğü önceden küçük bir kötülükle sınırlamayı amaçladı.

12.

12. Böylece hiçbir durumda, kendine zarar vermeyi seçmeyen bir insana zarar verilemez; ama bir insan ölçülü olmaya ve kendi kaynaklarından kendine yardım etmeye istekli değilse, ona hiçbir şekilde fayda sağlanamaz. Bu nedenle, Kutsal Yazılar'ın o harika anlatısı, sanki yüksek, geniş ve kapsamlı bir tablo gibi, eski zaman insanların hayatlarını, Adem'den Mesih'in gelişi zamanına kadar uzanan bir biçimde betimlemiştir; ve hem yenilenleri, hem de mücadelede zafer tacıyla taçlandırılanları sergiler. Amaç, tüm örnekler aracılığıyla sana öğretmektir ki, kendine zarar vermeyen birine kimse zarar veremez, tüm dünya ona karşı şiddetli bir savaş başlatsa bile.

Çünkü zor durumlar, mevsim değişiklikleri, iktidardaki insanların hakaretleri, seni kar fırtınası gibi kuşatan entrikalar, felaketlerin kalabalığı ya da insanlığın başına gelebilecek her türlü kötülük, cesur, ölçülü ve uyanık bir insanı en ufak şekilde bile sarsamaz; aksine, kendi kendisinin ihanetçisi olan tembel ve uyuşuk kişi, sayısız yardımın sağladığı destekle bile iyileştirilemez. Bu en azından, iki adamın meseliyle bize açıkça gösterilmiştir: Biri evini kayanın üzerine, diğeri kumun üzerine inşa etmiştir. Burada kum ve taş ya da taş bir yapı, çatı, nehirler, yağmur ve rüzgarlar üzerine düşünmemeliyiz; bunun yerine bu olaylardan erdem ve kötülüğü çıkarmalı ve anlamalıyız ki, kendine zarar vermeyen birine kimse zarar veremez.

Bu nedenle, şiddetle esen yağmur, akıntılar, şiddetli rüzgarlar birinci evi en ufak bir şekilde bile sarsamadı; ev durdu, yerinden oynamadı: ki sen anlayasın, kendini ihanet etmeyen bir insanı hiçbir sınav sarsamaz. Ama diğer adamın evi kolayca yıkıldı; bunun nedeni sınavların gücü değildi (çünkü öyle olsaydı diğer ev de aynı akıbeti yaşardı), aksine kendi akılsızlığıydı; çünkü rüzgar esmeseydi bile yıkılacak durumdaydı, kumun üzerine inşa edilmişti, yani tembellik ve kötülük üzerine. Zira o fırtına gelmeden önce ev zayıf ve yıkılmaya hazırdı. Bu tür yapılar, üzerine hiçbir baskı olmasa bile kendi kendine çöker, temeli çöker ve her yöne doğru bozulur. Ve tıpkı örümcek ağlarının gerilme olmadan ayrılması, ama elmasın vurulduğunda bile sarsılmaması gibi, kendine zarar vermeyenler, sayısız darbeye uğrasalar bile daha güçlü olur; ama kendini ihanete uğratanlar, kimse taciz etmese bile kendi kendine yıkılır, çöker ve yok olur.

İşte Yahuda da bu şekilde yok oldu; yalnızca bu tür bir sınavla karşılaşmamış olmakla kalmayıp, aynı zamanda bol yardımın faydasını da görmüş olmasına rağmen.

13.

Bunu bütün uluslar örneğinde açıklamamı ister misin? Yahudi ulusuna ne büyük bir öngörü bahşedilmiş! Görünür yaratılığın tamamı onların hizmetine uygun bir biçimde düzenlenmemiş miydi? Aralarında yeni ve garip bir yaşam biçimi tanıtılmamış mıydı?

Çünkü pazara gitmek zorunda değillerdi ve bu nedenle, parayla satılan şeylerden herhangi bir bedel ödemeden yararlanabiliyorlardı; ne tarlaları sürmek, saban çekmek, toprağı tırmıklamak, tohum ekmek zorundaydılar, ne de yağmur, rüzgâr, mevsimler, güneş ışığı, ayın evreleri, iklim ya da buna benzer herhangi bir şeye ihtiyaçları vardı; harman yeri hazırlamaz, tahıl harmanlamaz, ayırma için yel değirmeni kullanmaz, değirmen taşını döndürmez, fırın kurmaz, eve odun ya da ateş getirmez, fırıncılık bilgisine gerek duymaz, kürek tutmaz, orak bilemez, dokuma, inşaat veya ayakkabı yapımı gibi başka herhangi bir sanat gerektirmezlerdi; çünkü Tanrı'nın sözü onlar için her şeydi. Ve masaları anında hazırlanmış, tüm zahmet ve emekten muaftı. Çünkü manın doğası böylesiydi; taze ve yeniydi, hiçbir güçlük veya emek gerektirmiyordu. Kıyafetleri, ayakkabıları ve hatta bedensel yapıları doğal zayıflıklarını unutturuyordu; zira bu süre boyunca eskimiyor ve uzun yürüyüşler yapmalarına rağmen ayakları şişmiyordu. Tıp, doktorlar ve ilaç gibi konular arasında hiç söz edilmemişti; her türlü zayıflık tamamen yok edilmişti; çünkü şöyle denir: "Onları gümüş ve altınla çıkardı; kabilelerinden zayıf kimse yoktu." Ama sanki bu dünyayı terk etmiş ve başka, daha iyi bir dünyaya aktarılmış insanlar gibi yediler ve içtiler, güneşin ışığı sıcak olsa bile başlarını vurmadi; çünkü bulut, onları ateşli ışıklardan ayırıyor, etraflarında dolaşüyor ve tüm halk için taşınabilir bir sığınak görevi görüyordu. Geceleyin de karanlığı dağıtmak için meşaleye ihtiyaçları yoktu; çünkü ateş sütunu vardı; tarifsiz bir ışık kaynağı, iki ihtiyacı karşılıyordu: biri parlamasıyla, diğeri yolculuklarını yönlendirmesiyle; çünkü yalnızca ışık saçmakla kalmıyor, aynı zamanda sayısız halkı çölde herhangi bir insan rehberinden daha emin bir biçimde yönlendiriyordu.

Ve sadece karada değil, denizde de yürüyormuş gibi yol aldılar; doğanın yasalarına karşı cesur bir deney yaptılar, öfkeyle kaba denizin üzerine basarak, sanki sert ve dirençli bir kaya yüzeyinde yürüyormuş gibi geçtiler; gerçekten de ayaklarını denize bastıklarında su elementinin sert toprak gibi olduğu, yumuşak yamaçlar ve tarlalar gibi düzleştiği görüldü; ama düşmanlarını aldığı su, deniz doğasına uygun şekilde hareket etti; İsraililer için kolay bir arabalık işlevi görürken, düşmanları için mezar oldu; birincilerini rahatça karşıya geçirirken, ikincilerini şiddetle boğdu. Ve düzensiz su seli, makul ve akıllı insanların işaretlediği düzen ve itaatkârlığı gösterdi; bir yandan koruyucu, diğeryandan cellat gibi davranarak, bu karşıt durumları bir günde birlikte sergiledi.

Peki su çıkaran kayalar hakkında ne denir? Dünyayı kuşatan kuş sürüleri ve leşleri hakkında ne denir? Mısır'daki mucizeler hakkında ne denir? Çölde gerçekleşen harikalar hakkında ne denir? Zaferler ve kan dökülmeyen başarılar hakkında ne denir? Çünkü karşı çıkanları, savaşmak yerine bayram yapan insanlar gibi bastırdılar. Ve kendi efendilerini silahsız yenerek, Mısır'dan çıktıktan sonra onlarla savaşanları şarkı ve müzikle alt ettiler; yaptıkları daha çok bir festival, bir kampanya değil; dini bir tören, savaş değil.

Tüm bu harikalar sadece ihtiyaçlarını karşılamak için değil, aynı zamanda halkın Musa'nın öğrettiği Tanrı bilgisini daha doğru koruyabilmesi içindi; ve her yandan Efendilerinin varlığını ilan eden sesler duyuluyordu. Deniz bunu yüksek sesle ilan etti, onların yürüyebileceği bir yol haline geldi ve sonra tekrar denize dönüştü; Nil'in suları kan haline dönüşünce bu sesi duyurdu; kurbağalar, çekirge ordusu, tırtıllar ve kıtlık aynı şeyi halka bildirdi; çölde gerçekleşen mucizeler, man, ateş sütunu, bulut, bildircinlar ve diğer tüm olaylar onlar için silinmez bir yazı ve kitap görevi gördü, günlük hafızalarında yankılandı ve zihinlerinde cınladı.

Buna rağmen, böylesine büyük ve dikkat çekici bir takdirden, sayısız yarardan, muazzam mucizelerden, tarif edilemez bir özen ve sürekli öğretimden, sözle ve eylemle verilen talimattan, görkemli zaferlerden, olağanüstü başarılarından, bol yiyecek temininden, suyun bereketli üretiminden ve insan gözünde kendilerine verilen tarifsiz görkemden sonra, nankör ve akılsız olarak bir buzağıya tapıp bir boğanın başına hürmet ettiler; oysa Mısır'daki Tanrı'nın lütuflarının anıları hâlâ tazeydi ve hâlâ pek çok nimetin tadını çıkarıyorlardı.

14.

Fakat Ninovalılar, barbar ve yabancı bir halk olmalarına, bu nimetlerden, büyük veya küçük, hiçbirine katılmamış olmalarına rağmen; sözler, mucizeler ya da işler hiçbir şekilde onlara dokunmamışken, bir gemi enkazından kurtulmuş bir adamı, daha önce onlarla hiç ilişkisi olmamış, fakat o anda ilk kez ortaya çıkan bir adamı şehirlerine girip “üç gün sonra Ninive yıkılacak” derken gördüklerinde, yalnızca bu sözlerin etkisiyle öylesine dönüştüler ve ıslah oldular ki, önceki kötülüklerini bir kenara bırakıp tövbe yoluyla erdem yolunda ilerlediler, Tanrı'nın hükmünün geri alınmasına sebep oldular, şehirlerine yönelik tehdit edilen kargaşayı durdurdular, gökten gelen öfkeyi önlediler ve her türlü kötülükten kurtuldular. “Çünkü,” diyoruz, “Tanrı her insanın kötülük yolundan döndüğünü ve Rabb'e yöneldiğini gördü.” Nasıl döndüler, soruyorum? Kötülükleri büyük, adaletsizlikleri tarifsiz, ahlaki yaraları iyileştirilmesi zor olsa da, peygamberin “onların kötülüğü göğe yükseldi” dediği açıkça gösterdiği gibi; yerin uzaklığı ile kötülüklerinin büyüklüğünü belirttiği halde, göğe kadar yükselen bu kadar büyük kötülük, üç gün içinde, kısa bir zaman diliminde, yalnızca bir adamın ağzından duydukları birkaç kelimenin etkisiyle, hem de o adam tanınmayan bir gemi enkazından çıkmış yabancı iken, tamamen ortadan kaldırıldı, gözden uzaklaştırıldı ve uzaklaştırıldı; böylece “Tanrı her insanın kötülük yolundan döndüğünü gördü ve Tanrı'nın onlara yapacağını söylediği kötülükten vazgeçti” sözünü duyma mutluluğunu yaşadılar.

Görüyorsun ki, ölçülü ve uyanık olan kişi yalnızca insanın elinden zarar görmekle kalmaz, aynı zamanda gökten gelen öfkeyi de geri çevirir; oysa kendini aldatan ve kendi eylemleriyle kendine zarar veren kişi, sayısız nimete sahip olsa bile, büyük bir avantaj elde edemez. En

azından Yahudiler o büyük mucizelerden fayda görmediler, öte yandan Ninovalılar da onlardan pay almadıkları için zarar görmediler; fakat içtenlikle iyi niyetli olduklarından, küçük bir fırsatı yakalayarak daha iyi hale geldiler, barbar ve yabancı olsalar, ilahi vahyin tamamından habersiz olsalar ve Filistin'den uzakta yaşıyor olsalar da.

15-16.

15-16.

Yine soruyorum: “Üç çocuk” un erdemi, onları saran sıkıntılarla bozuldu mu? Daha gençken, olgunlaşmamış delikanlılar hâlindeyken, o acı esaret azabını çekmediler mi? Evlerinden uzun bir yolculuk yapmak zorunda kalmadılar mı; ve yabancı ülkeye varınca vatanlarından, yuvalarından, tapınaklarından, sunaklarından, kurbanlarından, armağanlarından ve hatta ilahilerin söylenişinden bile mahrum bırakıldılar mı? Çünkü yalnızca evlerinden değil, bunun sonucu olarak birçok ibadet şekillerinden de yoksun bırakıldılar. Onlar barbarların, insan değil kurtların eline verilmediler mi? Ve en acı felaket olarak, böyle uzak ve barbar bir ülkeye sürgün edildiklerinde ve ağır bir esaretle karşı karşıya kaldıklarında eğitmensiz, peygambersiz, yöneticisiz kalmadılar mı? “Çünkü,” yazıldığı gibi, “Senin önünde kurban sunacak yer, yönetici, peygamber yoktur.” Dahası, kraliyet sarayına atıldılar; sanki bir uçurum ya da kayalık üzerine konulmuş gibiydiler ve kayalarla ve sığıklarla dolu öfkeli bir denizin üzerinden, neçinci bir gemici, işaretçi, mürettebat ya da yelken olmadan geçmeye zorlandılar; kraliyet sarayında birer mahkûm gibi dar bir yere hapsedildiler. Çünkü ruhsal bilgelik biliyor, dünyevi şeylerin üzerinde duruyor, insan gururunu hor görüyor ve ruhlarının kanatlarını yükseltiyorlardı; bu yüzden oradaki konaklamalarını dertlerine ek bir ağırlaşma saydılar. Çünkü sarayın dışındaydılar ve özel bir evde yaşasaydılar daha bağımsız olurlardı; ama o “hapis”e atılınca (zira sarayın görkemi onlar için bir hapisaneden daha iyi, kayalık bir yerden daha güvenli değildi) derhal acı bir sıkıntıya sokuldular. Çünkü kral, onların kendi sofrasına, kendine ait lüks, kirli ve kutsal olmayan sofrasına ortak olmalarını emretti; bu onlara haram kılınmış ve ölümden daha korkunç görünmüş bir şeydi; ve onlar etrafları sayısız kurtla çevrili kuzu gibi yalnızdılar. Açlıkla tüketilmek ya da idam edilmeye götürülmek arasında ya da yasak yiyecekleri tatmak arasında seçim yapmak zorunda bırakıldılar. Peki, bu gençler, ne yaptılar; başıboş, esir, emir sahiplerinin kölesi, yabancı oldukları halde? Bu dar boğazın ya da devletin sahibi olanın mutlak gücünün boyun eğmeyi haklı çıkaracağını düşünmediler; bunun yerine günahı önlemek için her yol ve çareyi kullandılar; her yönden terk edilmiş olmalarına rağmen. Çünkü parayla etki edemezlerdi — esirlerken nasıl etsinler? Dostluk ve toplumsal ilişkilerle etkileyemezlerdi — nasıl etsinler, yabancıydılar? Kuvvet uygulayarak üstün

gelemezlerdi — nasıl yapabilsinler, köleydiler? Sayıyla ezemezlerdi — nasıl yapsınlar, sadece üç kişiydiler? Bu yüzden gerekli yetkiye sahip hadımı yanlarına gidip, sözleriyle onu ikna ettiler. Çünkü onu korku ve titreme içinde, kendi güvenliğiyle ilgili korkunun ruhunu eziyor hâlde gördüklerinde — “Korkarım efendim kral, sizin yüzleriniz, kendi türünüzden olan çocuklardan daha hüznü görürse beni kralın gözüne düşürecektir,” dedi; onları bu korkudan kurtardıktan sonra onlara kolaylık sağlamasını sağladılar. Ve ne var ki, ellerindeki bütün güçle işe koyulmuş olduklarından, Tanrı da artık kendi gücünü buna kattı. Çünkü onlar bu işleri yalnızca Tanrı için yapmış değillerdi; başlangıç ve ilk hareket kendi kararlılıklarından çıktı; o kararlılığı yüce ve cesur gösterdikleri için Tanrı’nın yardımını kazandılar ve hedeflerine böylece ulaştılar.

Şimdi anlıyor musun: Eğer bir insan kendine zarar vermezse, kimse ona zarar veremez mi? En azından gençlik, esaret ve yoksulluk, yabancı bir ülkeye sürülme, yalnızlık, koruyucu yokluğu, sert bir emir, hadimin zihnini sarsan büyük ölüm korkusu, yoksulluk, sayıların zayıflığı, barbarların ortasında yaşamak, düşman efendilere hizmetkâr olmak, bizzat kralın eline teslim olmak, tüm akrabalarından ayrılmak, din adamları ve peygamberlerden uzaklaşmak, içki sunuları ve kurbanların kesilmesinin kesilmesi, tapınağın ve ilahilerin kaybı — bütün bunların hiçbirisi onlara zarar vermedi; tam tersine, bu durumdayken anavatanlarındaki halinden daha fazla şöhrete kavuştular. Ve önce bu görevi tamamlayıp zaferin görkemli çelengiyle başlarını sardıktan, yabancı bir ülkede bile kanuna bağlı kaldıktan, zorbalığın emrini ayaklar altına alıp intikamcı korkusunu yendikten ve her yönden hiçbir zarar görmeden, sanki evde sakin bir hayat sürüp daha önce saydığım bütün nimetlerin tadını çıkarıyorlarmış gibi bu işleri cesurca yaptılar; sonra başka sınamalara tekrar çağırıldılar. Ve gene aynı adamlardı; kendileri daha öncekinden daha ağır bir denemeye tâbi tutuldu; bir fırın yakıldı ve kralla birlikte barbar ordusunun karşısına çıkarıldılar: bütün Pers gücü harekete geçirildi ve onlara tuzak kurmayı ya da onları karşı karşıya getirmeyi amaçlayan her şey düşünüldü: çeşitli müzik türleri, çeşitli işkence biçimleri ve tehditler; etraflarında gördükleri her şey ürkütücüydü, duydukları sözler gördüklerinden daha korkutucuydu; fakat kendilerini ele vermedikleri ve kendi güçlerini sonuna kadar kullandıkları için hiçbir zarar görmediler; aksine, öncekinden daha görkemli zafer çelenklerini kazandılar. Çünkü Nebukadnezar onları bağlayıp fırına attı; fakat onları yakmadı; aksine onlara fayda sağladı ve onları daha ünlü kıldı. Ve tapınağın (daha önce söylediklerimi yineleyeceğim) sunaktan, anavatanından, din adamlarından ve peygamberlerden mahrum bırakılmış olmalarına rağmen, yabancı ve barbar bir ülkede, tam da fırının ortasında, etrafları o büyük orduyla çevrili, işi yapan kralın bizzat gözleri önünde duruşuna rağmen, görkemli bir zafer anıtı diktiler ve her kuşağa o günden bu yana söylenen o hayranlık verici ve fevkalade ilahiyi söyleyerek önemli bir zafer kazandılar.

Böylece, bir insan kendine zarar vermedikçe, başka biri ona asla zarar veremez: çünkü bu sözü sürekli tekrarlamaktan geri durmayacağım. Eğer esaret, kölelik, yalnızlık, vatansız kalma, tüm akrabaların kaybı, ölüm, yakılma, büyük bir ordu ve vahşi bir zorba üç çocuğun doğuştan getirdikleri erdemine hiçbir zarar veremediyse — onlar esir, köle, yabancı olsalar bile — düşmanın saldırısı onlara aksine daha büyük bir güven vesilesi olduysa: ölçülü insana ne zarar verebilir peki? Hiçbir şey; hatta bütün dünya ona karşı silaha sarılsa bile. Fakat bazıları diyebilir ki, “Onların durumunda Tanrı yanlarındaydı ve onları alevden çekip çıkardı.” Elbette çekip çıkardı; ve sen elinden geleni en iyi şekilde yaparsan, Tanrı’nın sağlayacağı yardım muhakkak peşinden gelecektir.

17.

Yine de, bu gençleri hayranlıkla izlemenin, onları kutsal ve kıskanılacak saymanın nedeni, ateşin üzerine yürüyüp yangının gücünü yenmiş olmaları değildir; asıl sebep, bağlanmış, fırına atılmış ve gerçek inanç uğruna ateşe teslim edilmiş olmalarıdır. Çünkü zaferlerinin tamlığı bundan doğmuş, zafer çelengi onların alınlarına, fırına atıldıkları anda ve olayların sonucu ortaya çıkmadan önce, onların sözleriyle ortaya koydukları cesur ve özgürce söyledikleri sözlerden itibaren örülmeye başlanmıştır. Şöyle demişlerdi:

“Bu konuda sana cevap vermemize gerek yok: çünkü gökteki Tanrımız, O’na hizmet eden Tanrımız, bizi bu yanan ateşten kurtarabilir; ve bizi ellerinden kurtaracaktır, ey Kral. Ama eğer böyle olmazsa, bil ki ey Kral, senin tanrılarına hizmet etmeyeceğiz ve diktiğin altın putu tapmayacağız.”

Bu sözlerin ardından onları kazananlar ilan ettim; bu sözlerle zafer ödülünü kavradıktan sonra, söyledikleri sözlerle yaptıkları eylemlerle yaptıkları itirafı takip ederek şehitliğin görkemli tacına doğru ilerlediler. Ama eğer fırına atıldıklarında ateş, bedenlerine saygı gösterip bağlarını çözsse ve korkusuzca içine inmelerine izin verse ve doğal gücünü unutsaydı, öyle ki ateş fırını serin su kaynağı gibi olsaydı, bu mucize Tanrı’nın lütfu ve ilahi mucizevi kudretinin eseridir. Yine de kahramanlar, bunlar olmadan önce, alevlerin üzerine ilk adımlarını attıkları anda zaferlerini kazanmış, taclarını giymiş, hem gökte hem de yeryüzünde kazananlar ilan edilmişlerdi ve şöhretleri açısından eksik hiçbir şey kalmamıştı.

O halde, bu olaylar karşısında sen ne dersin? Sürgüne atıldın, ülkenden kovuldun mu? İşte onlar da öyle oldular. Esaret çekip barbarların kölesi mi oldun? İşte, bunlar da bu adamlara oldu. Ama yanında durumunu düzenleyecek ya da sana öğüt verecek kimse yok mu? Bu tür bir ilgiden bu adamlar tamamen yoksundu. Ya da bağlandın, yakıldın, ölüme mi mahkûm edildin? Çünkü bunlardan daha acı bir şey anlatamazsın. Fakat işte! Bu adamlar bunların

hepsinden geçtiler, her birinden daha görkemli ve son derece ünlü hâle geldiler, gökteki hazinelerini artırdılar.

Ve gerçekten, hem tapınağı, hem sunağı, hem sandığı ve heruvimleri, merhamet tahtını, örtüsünü, sayısız rahibi, günlük hizmetleri, sabah ve akşam sunularını, peygamberlerin seslerini hem yaşayan hem ölü olanlardan sürekli işitme ayrıcalığına sahip olan Yahudiler, Mısır'da ve çölde yapılan mucizeleri hatırlayıp hikâyelerini ellerinde çevirip kapı pervazlarına yazmış ve o dönemde birçok doğaüstü güç ve yardımın faydasını görmüş olmalarına rağmen hiçbir şekilde yarar görmediler; aksine tapınakta putlar dikmiş, oğullarını ve kızlarını ağaçların altında kurban etmiş, Filistin'in hemen her köşesinde o yasak ve lanetli sunuları yerine getirmiş ve sayısız daha korkunç eylem gerçekleştirmişlerdir.

Ama bu adamlar, barbar ve düşmanca bir ülkenin ortasında, bir zorbanın evinde görev yapıyor, yukarıda bahsettiğim tüm ilgiden mahrum, idama götürülüp ateşe maruz bırakılmış olmalarına rağmen, bundan küçük ya da büyük hiçbir zarar görmediler; aksine daha ünlü hâle geldiler.

Bunları bilip ilham verici kutsal Kitap'tan benzer örnekleri bir araya getirdiğimizde (çünkü başka birçok kişide de bu tür örnekler bulunabilir), hiçbir mevsimsel zorluk, olay değişikliği, zorlayıcı güç, güçlülerin keyfi otoritesi, bizim günah işlememiz için yeterli bir mazeret oluşturamaz.

Konuşmamı şimdi başta söylediğimi yineleyerek bitireceğim: Eğer bir kişi zarar görür veya incinirse, bu kesinlikle kendi elleriyle olur; başkalarının elleriyle değil, sayısız insan ona zarar verse veya hakaret etse bile. Yani, eğer kişi kendi elleriyle zarar görmezse, tüm dünya ve denizde yaşayan tüm yaratıklar birleşip ona saldırsa bile, Rab'de uyanık ve ölçülü olan birine zarar veremezler.

O hâlde, size rica ederim, her zaman uyanık ve ölçülü olalım ve bütün acı şeylere cesurca katlanalım ki, Rab İsa Mesih'te, bize sonsuz ve saf nimetler verilsin. Ona sonsuz güç ve yücelik olsun, şimdi ve sonsuza dek.

Âmin.

Çev.: Mihail Caner Yıldız

